

Dagens frågor

Lennart Bodström talar

Utrikesminister Lennart Bodström föreföll vara överraskad av att USA:s representant omedelbart reagerade på angreppet mot USA i hans tal i FN den 15 oktober i år. Dagen därpå meddelade Bodström att han inte avsett att kritisera USA utan regeringarna i de centralamerikanska staterna. Efter hemkomsten förklarade han ganska irriterat i ett program i TV-2 att han avsett att försvara de mänskliga rättigheterna. Båda bortförklaringarna var svaga.

Den som läser talet i dess helhet (publicerat i Tempus nr 42) skall finna, att Bodström gjorde en svepande anklagelse mot länder i Centralamerika som enligt honom befinner sig i "en revolutionär situation". Detta sätt att uttrycka sig är den nye kabinettssekreteraren Pierre Schori upp i dagen och vad Socialistinternationalen (SI) vill sprida. SI är i hög grad Olof Palme. Bodström sade att han talade för regeringen, men så var det inte. Han talade för Olof Palme med hjälp av Pierre Schoris penna.

Då Bodström tillät Schori att använda El Salvador som ett avskräckande exempel var det naturligt att den amerikanska kritiken sattes in just där. I El Salvador har nämligen i år genomförts demokratiska val, som gick emot vänstergerillan, trots att denna fått ekonomiskt understöd från SI, i vilket ingick pengar från svenska LO (och kanske från TCO?). Sistnämnda pikanta förhållande nämndes dock ej av amerikanen.

Däremot tog han upp att Sverige stöder den grymma – tänk på båtflyktingarna – och fortfarande krigförande regimen i Vietnam med stora belopp. Hur detta går ihop med försvar för de mänsk-

liga rättigheterna lär Bodström få svårt att förklara.

Det kan inte hjälpas att det ligger något löjligt i att en nyutnämnd svensk utrikesminister, och därtill en som veterligen aldrig sysslat med utrikespolitik, börjar sin bana med att fara till FN för att där inför ett kunnigt och kritiskt auditorium uttala sig överlägset och mästrand om andra länder. Sveriges anseende förstärks verkligen inte genom sådana tal, tvärtom. Det är som om de svenska utrikesministrarna trodde att deras ämbete medförde att de skall åhöras med vördnad. Så är det naturligtvis inte alls. Men efter Östen Undén, som åtnjöt allmän aktning i utlandet på grund av sin erfarenhet och sin kunnighet, har alla, möjligen med undantag för Sven Andersson, trott att bara de öppnat munnen skall visdomen flöda. Det vore på tiden att de lärde sig tiga med värdighet.

De politiska sekreterarna

Kommunaldemokratiska kommittén har föreslagit en särskild lag som skall möjliggöra för kommunerna att vid sidan av det vanliga partistödet tillsätta politiska sekreterare. Sådana förekommer för redan i ett hundratal kommuner och lands-ting. Men de är olagliga. I en dom mot Gävle kommun har regeringsrätten fastslagit att inrättande av politiska sekreterare är "att se som lämnande av ett slag av kommunalt partistöd". Sådant får dock endast utgå i den form som anges i lagen (1969:596) om kommunalt partistöd. Därför "är beslutet i nu förevarande delar olagligt".

Skall då, som kommunaldemokratiska

kommittén förordar, dilemmat lösas genom att man i efterhand legitimerar systemet?

Det skulle vara högst betänkligt. Systemet med politiska sekreterare i kommunerna är förknippat med åtskilliga risker. En är att ännu mer av den kommunala verksamheten övergår till rena yrkespolitiker. I sin tur betyder det att den gamla värdefulla svenska ämbetsmannatraditionen urholkas. Värdet av opartiskhet och objektivitet i de kommunala förvaltningarna är så stort att det inte bör offras på partiegennyttans altare.

Det finns också skäl att fråga vilken status en politisk sekreterare skulle få. Bli han kommunaltjänsteman eller en ren partifunktionär tillsatt på primärt politiska meriter? Hur blir relationerna till de vanliga tjänstemännen? Till bilden hör ju att kommunaldemokratiska kommittén poängterar att en politisk sekreterare skall vara såväl "politiskt biträde" som "administrativ hjälp". Förfarandet vid maktskiftet i kommunerna och sekreterarnas anställningstrygghet hör också till de problem som måste lösas.

De politiska partierna har blivit allt mera beroende av statliga och kommunala bidrag. Det är en olustig utveckling. Beroendet har i en del kommuner tagit så groteska uttryck att partierna – som regel dessbättre utan moderaternas medverkan – överenskommit om ytterligare öknings av partistödet, samtidigt som sträng sparsamhet anbefallts på nästan alla andra områden. Denna form av partifrälse och dubbelmoral underblåser naturligtvis politikerföraktet.

Inrättandet av politiska sekreterare i kommuner och landsting medför också

att man smygvägen låter partistödet expandera ännu mer. Det bör man undvika. Det hindrar inte att de partier som vill satsa sina resurser på kvalificerad sekreterarhjälp åt sina förtroendevalda skall kunna göra det. Den sortens politiska sekreterare utgör då en särskild anställningskategori, tydligt avskild från de övriga kommunala tjänstemännen.

Antifondkampanjen

Det senaste året har olika näringslivsorganisationer drivit kampanjer mot fackföreningsfonderna. Agitationen har varit massiv och ihållande, men det hjälpte inte – socialdemokraterna och kommunisterna vann likafullt valet den 19 september. Betyder det att informationsverksamheten varit misslyckad och att näringslivet borde hållit tassarna borta från fondfrågan?

Förvisso inte!

En sak är att kritik kan riktas mot utformningen av en del av antifondmaterialet. Det var så rikhaltigt att det begripligt nog även innehöll mindre lyckade inslag. Men det är mindre viktigt. Det väsentliga är att kampanjen var framgångsrik såtillvida som medborgarnas motstånd mot fackföreningsfonderna bestod och to m växte, trots den ihärdiga socialdemokratiska motelden. Det är inget dåligt resultat. Regeringspartiet är följaktligen i det läget att man formellt fått väljarmajoritetens fullmakt att införa fondsocialismen. Men man vet utmärkt väl att man i så fall handlar mot en överväldigande befolkningsmajoritets önskemål – inklusive åtskilliga socialdemokraters.

Frågan har ställts varför inte allmän-

hetens kraftiga fondmotvilja ledde till att de borgerliga partierna på nytt fick majoritet i väljarkåren. Den viktigaste förklaringen är sannolikt fondfrågans speciella karaktär. Fackföreningsfonderna existerar ännu inte i sinnevärlden. Ingen människa har någonsin sett en sådan företeelse och vet ännu mindre vilka effekter den skulle få. De flesta tycker att fondsocialismen låter motbjudande, men de lever på hoppet. Skulle socialdemokraterna verkligen, frågar de sig säkert, ge sig in på att spela rysk roulette med vårt framtida välstånd genom att kasta in landet i ett jättelikt socialistiskt experiment? Det betvivlar framför allt de som den 19 september stod i valet och kvalet mellan de båda politiska blocken och fastnade för det vänstra.

Det är alltid svårt att marknadsföra en så utpräglad framtidsfråga som fackföreningsfonderna. Skulle fonderna bli så förödande som de flesta ekonomer fruktar går det ju alltid att ändra på systemet, menar många. De föredrog uppenbarligen att i valet låta välkända och jordnära problem som sysselsättning och dyrtid avgöra hur de skulle rösta. Och i synnerhet när det gäller kampen mot arbetslösheten har ju socialdemokraterna sedan gammalt ett betydande förtroendekapital att tära på.

Trots valutgången har näringslivets antifondkampanj gjort stor nytta. Många medborgare vet nu åtskilligt om vad fondsocialismen är och kan leda till. I den fortsatta striden kan de kunskaperna bli en hård nöt att knäcka för regeringen!

Statsrådets aktier

Man blir bestört när man ser statsrådets aktieinnehav redovisas för allmänheten.

För det första för att det överhuvud taget redovisas. För det andra för att statsråden knappast har några aktier. För det tredje för att herr Palme på grund av hastigt påkommen moral omedelbart avyttrar sin gamla, ärvda aktiepost.

Visst kan det vara ett allmänintresse att kontrollera om t ex en försvarsminister har stora aktieinnehav i försvarsindustrin, men därifrån till total redovisning av aktieinnehav är steget långt. Sannolikt har de näringslivsfientliga kretsarna i samhället drivit fram detta påstådda intresse för vissa människors privatekonomi. Det började ju i samband med den nya borgerliga regeringen efter 1976 års val.

Men vad värre är – mycket värre – är statsrådets ynkliga aktieinnehav. Vi vet hur stort hushållssparandet är i Sverige. Vi vet att det finns uppemot en miljon aktiesparare i landet. Och vi vet att de allra flesta är småsparare. Vidare vet vi att de som sparar i aktier har tilltro till den svenska marknaden, en vilja att satsa på svensk företagsamhet. De vill värdesäkra sitt sparande samtidigt som de vill att sparandet skall vara produktivt. Genom sitt lilla risktagandeagnar de svensk industri.

Alla har naturligtvis inte råd att spara. Vissa vill omedelbart konsumera allt vad de tjänar och andra tror inte på aktier. De vill ha större säkerhet, större avkastning. De styrs mera av privat snöd vinningslystnad. Därför placerar de sina tillgångar i diamanter, frimärken, konst och fastigheter – improduktiva företeelser som inteagnar landet.

Är möjligen våra nya socialdemokratiska statsråd så fattiga, att de inte ens når upp till medelvenssons hushållspa-

rande? Rimligen borde de under sin karriär ha kunnat lägga undan några hundralappar då och då. Rimligen borde de, med det samhällsintresse som aktiva politiker skall ha, kunnat satsa på en och annan aktie i svensk företagsamhet. Om inte för annat så hade det varit klädsamt för personer, som utger sig för att vilja slå vakt om det svenska näringslivet. Trodde man att det var taktiskt riktigt att i löntagarfondernas anda segla med i de näringslivsfientliga kretsarnas galeas? Eller ville man helt enkelt ha större avkastning på sitt sparande?

Allmänheten skulle få ett större förtroende för och tillit till en regerings vilja och förmåga att värna om den svenska industrin, om dess ministrar privat var mer intresserade av företagsamheten.

Socialistiskt resonemangsäktenskap

Det franska parlamentsvalet förra året slutade, i stor utsträckning beroende på valsystemet, med en nästan jordskredsliknande seger för socialistpartiet i vad gäller antalet mandat. Man uppnådde tom absolut majoritet utan stöd av de kommunistiska mandaten. Före valet hade det ganska allmänt sagts att vänstern vid valseger skulle bilda en koalitionsregering men inför socialisternas något oväntade storseger var tveksamheten på båda håll till en början ganska stor.

På den socialistiska sidan var det många som ansåg att när man nu fått egen majoritet var det onödigt att släpa med sig kommunisterna vilket i många fall kunde kräva kompromisser vid olika ställningstaganden. Som ensamt regeringsparti hade man kanske möjlighet att

skapa en egen total profil och skulle därigenom så småningom kanske kunna definitivt reducera kommunisterna till en ganska betydelselös sekt. Ett medtagande av dem skulle ha negativa verkningar på partiets image i den borgerliga väljarkåren och kunna ligga socialisterna i fatet i nästa val. En viss roll torde också ha tillmätts den utrikespolitiska effekten; inte minst amerikanerna kunde tänkas bli mer försiktiga i samarbetsfrågor med det enda västeuropeiska land som i så fall skulle ge kommunister en inblick i känsliga situationer.

Kommunisterna å sin sida måste vid en regeringssamverkan få sin politiska och i viss mån även taktiska rörelsefrihet beskuren vid ett regeringssamarbete. Man kunde i många frågor komma att utnyttjas som gisslan för åtgärder som stred mot gamla propagandapunkter.

Redan efter några dagar var man dock på ömse sidor överens om att fördelarna övervägde nackdelarna. Skälen för de båda parterna var naturligtvis i viss mån inverterade: den andres farhågor.

Ur socialistisk synpunkt kanske beslutet från början var riktigt. Det helt dominerande skälet visade sig dock först om något år och hade säkerligen knappast förutsetts av socialisterna. Den svängrumspolitik som franska regeringen till fullföljande av givna vallöften omedelbart gav sig in på kapsejsade totalt efter mindre än ett år och måste ersättas av så hård svängrempolitik att varken Barre – eller i Sverige de borgerliga regeringarna – vågat sig på dess like: Fyra månaders pris- och lönestopp och därefter endast en långsam uppmjukning, kraftigt neddragande av sociala förmåner etc.

I detta läge visade sig den kommunis-

tiska gisslan av utomordentligt värde. De kommunistiska regeringsledamöterna hade knappast några invändningar och inte heller i parlamentet hördes annat än försiktiga reservationer. Tom de kommunistiska fackföreningarna CGT ställde under visst knot in sig i ledet.

Härigenom fick regeringen ett slags orlovssedel för den nyinförda politiken. Men det är klart att denna situation inte kan bestå någon längre tid och man ser redan hur "det dånar i rättens krater" bland CGT:s djupa led.

Samtidigt har det börjat stå mer och mer klart – särskilt för de många hundra tusen normalt borgerliga väljare som förra året röstade på Mitterand av miss-

nöje med Giscard – hur effektivt kommunisterna söker infiltrera statsapparaten och placera sitt folk på strategiska poster. Detta underlättas givetvis av att ministern för statsförvaltningen själv är kommunist.

Tills vidare knagglar sig regeringssamarbetet hjälpligt vidare, men man kan förutse att åtskilliga problem kommer att uppstå när man fram i mars skall komma överens om vilka som skall vara koalitionen kandidater i olika valkretsar. Detta spelar ju med det franska majoritetsvals-systemet en avgörande roll. Det synes tveksamt om koalitionen kommer att kunna fortbestå efter dessa val.

Ge Svensk Tidskrift som julklapp!

Presentkort rekvireras genom att

prenumerationsavgiften, kr 70:–, insättes på

Svensk Tidskrifts postgirokonto nummer 7 27 44-6

Vid beställning av minst tre prenumerationer är

priset 60:–/st

Angiv på girokupongen namn och adress både på er själv och mottagaren